

449

א.ד.

פרוטוקול מס. 13/א

מישיבת ועדת הפנים

התקיימה ביום ד', י"ז באדר, תשמ"ז - 29.2.1956 בשעה 8.30

נ ו כ ח י מ

חברי הוועדה: היו"ר י. ריפתין

עז. אסף

מז. חזני

י. ישעיהו

ח. מגורי-כהן

ח. לנדאו

ח. סאלח

י. שופמן

ש. שרש

מוזמנים:

ל. אשכול - ראש מחלקת ההתיישבות
של הטכנות.

מר אדמוני - מטעם המחלקה להתיישבות.

ס. אולמרט

סדר-היום:

דיון על המצב במשק ינון -
שאלה שהועלתה לסדר-היום בכנסת
והעברה לוועדת הפנים.

ברשותכם אפתח את הישיבה.

היו"ר י. ריפתין:

התחלנו בוועדה זו בדיון יסודי על שאלת
הגדרה עצמית בהתיישבות. לא הייתי סבור שהוועדה צריכה לדון באופן
מפורט בענין ינון דוקא, אם כי ההצעה שהועברה אלינו על-ידי הכנסת הייתה
בקשר לענין זה. אולם בקשר עם ענין ינון הועברה אלינו שאלה הנקראת
"הגדרה עצמית בהתיישבות", וכאשר חבר הוועדה מגורי-כהן מען שצריך
לדון רק בענין ינון, הוחלט שאין זה מתאים לנושא שהועבר לוועדה, היות
והועבר אליה נושא יותר רחב.

בינתיים היתה הצעה נוספת לסדר-היום.
בהצעה זו, אשר נימק אותה חבר-הכנסת מגורי-כהן הועלתה לא השאלה הכללית
של הגדרה עצמית אלא השאלה המיוחדת של התרחשויות שונות במשק ינון,
פחורית וכדומה. יו"ר הישיבה מר שפרינאק סיכם, שגם ענין זה עובר לדיון
בוועדת הפנים. מתוך כך אני סבור שהוועדה צריכה לעסוק לא רק בשאלה
הכללית, אלא בשאלה המיוחדת הזו הנקראת "המצב במשק ינון".

אנו נקדיש ישיבה זו לשאלת המצב במשק ינון, אולם אם אגב אורחא יוזכרו שאלות יותר כלליות - לא אגביל את חברי הוועדה. אבל מכל מקום ברור, שבישיבה זו לא נמשיך בוויכוח הכללי על ההגדרה העצמית אלא נחרכז בבעיות המעשיות הקיימות באותו משק.

אני מודה לראש מחלקת ההתיישבות של הסוכנות על שנענה להזמנתנו, ואבקשו לשאת את דברו בקשר לחסבוכת שנתגלתה במשק ינון.

ח. לנדאו: הכנסת בישיבה האחרונה, כאשר דנה בבעיות משק ינון, דנה בשני פרטים בעיקר של ההתרחשויות סביב המשק, בשתי תופעות מיוחדות שהן: ענין הפימוריה וענין הפרדות. זה שינה את המצב מיסודו. קיימה אמנם בעיית המשק ועתידו, אולם אין כל אפשרות לדון על כך במרמ נדון בשאלת הפימוריה והפרדות, היות ונוצר מצב חדש הנושא בחובו התפתחות חדשה, והתפתחות לא נעימה ביותר.

אני מסייע שראשית כל נדון בשתי הבעיות הללו כדי שבמשק יחזור המצב לקד זון.

ל. אשכול: הענין הוא ראוי ואחראי וכדי להבינו יש לרד לעומקן של הבעיות הקשורות בהתיישבות, התיישבות של עוליה חדשים, בישראל שלנו המפולגת ורבת הזרמים והגוונים.

בכפר זה הושקע הון רב, כמו בכפרים אחרים. התחלנו ב-10 דונם בהיקאה ליחידה, השנה נגיע ל-15 דונם ואנו הולכים לקראת 20 דונם. בדרך כלל, לפי דעת אנשי מחלקת ההתיישבות, אין צורך לצאת מהכפר לעבודות חוץ. אנו לוחמים על עקרון זה ומתאמצים זה כבר שנים אחדות שלא לתת לאנשי הכפרים הללו לצאת לעבודה בחוץ.

בתחילה היו מרבית האנשים קטורים בעבודות חוץ. בעצם היתה אידיאולוגיה כזו, שהאנשים יעבדו במהיבה עד אשר משקיהם יחנו פירות. מטחבר שבמרוצת הזמן התרגלו האנשים לרעיון זה ומצאו שעבודת חוץ יותר טובה מחקלאות. בדרך כלל ההכנסה מעבודות חוץ היתה יותר גדולה מאותה הכנסה שהמשק יכול היה לתת בשנים הראשונות. היה עלינו לנהל מאבק מר עם אנשי תפרח, למשל, שהתרגלו לעבוד בחוץ כדי להכניסם חזרה לתלם של משק חקלאי.

לאחר הנסיון הזה עברנו לדרך אחרת, לשימה אחרת. הוקמה קרן משותפת של מחלקת ההתיישבות והממשלה, אשר באמצעותה יצרנו עבודות בתוך המשקים עצמם. מוטב היה לנו שהעבודות תיעשנה במושבים עצמם ובלבד שהאנשים יתרגלו להיות בביתם, במשקיהם ועל אדמתם, כי רק בדרך זו יש סיכויים שהם יהיו לנו לחקלאים. היו שנים שהקרן הזו הוציאה סכום של 3-4 מיליון ל"י, ואף הוקט מנגנון מיוחד למטרה זו, שתפקידו היה לדאוג לכך שמכסימות הכסף יושקע ביישובים עצמם.

אם תשאלוני היום - ואני אומר את מה שאני יודע ומאמין - אם אנשי כפר כמו ינון צריכים לעבוד בחוץ, אשיב: לא. תפקידם של המדריכים האזוריים הוא לשמור על כך, שהאנשים לא יצאו לעבודות חוץ אלא ישבו בכפריהם, בהם הושקעו 15,000 - 10,000 ל"י ליחידה בהכשרת הקרקע, בהקמת מבנים וכדומה. משק אשר כזה צריך לעבוד, להעסיק את יושביו לשחרר מקומות עבודה לאחרים. אם הם יהיו זקוקים לכספים כדי לפתח את משקם - נשקיע אותם, אלא שכל חושב וחושב בכפר צריך לראות את ביתו כמבצרו. עובדה היא כי במידה ועבדו אנשים בחוות "דגנים" הם באו מכל החוגים ומכל המקומות. לקראת האביב יש תכנית עבודה, יש לפתח את המשק, והמדריכים רשאים למצוץ כי לפי תכנית העבודה הם זקוקים לאנשים שיהיו במקום.

חוות "דגנים" היא מפעלי עצמאי. התחלנו בו לפני מספר שנים כאשר לא נראו אנשים שהולכים להתיישבים. זהו מפעל פרמי, שיש לו חודים עם הסוכנות למספר שנים; ההכנסות הן שלו והוא הדין לגבי ההפסדים. ברור שאיננו יכולים להרשות לעצמנו שאנשים אשר הושקעו בהם סכומים ניכרים תהיה להם זכות עבודה במקום אחר שנועד לאנשים אחרים שיש לקלוט אותם וצריך להטיק את המסקנות.

המקום יכול וצריך להעסיק או יושביו, לשם כך הוקם. אי כמי שבתאגד להשקיע במקום פרוטה נוספת, אם האנשים הללו ילכו לעבוד בחוץ. תפקידנו הוא להקמין מדי שנה בשנה את התלות בעבודות חוץ, כי אחרת - לשם מה אנו עמלים? הדבר, יסופרו לכם דברי ימי ההגמלות מעבודות חוץ, ותיווכחו בזאת בעצמכם. אנו משקיעים במתיישבים סכומים ניכרים - ולפי מיטב ידיעתי נשקיע אנו כ- 20,000 ל"י ומשרד החקלאות עוד 10,000 ל"י - כדי שיהיו חקלאיים ומתיישבים. אנו השקענו במושב זה כספיים כדי ששמונים משפחותיו יהיו חיי מושב וחיי כפר - וכולם אומרים שזהו מהכפריים המובילים.

אומרים שבגלל סיבות פוליטיות אין נותנים לאנשי הכפר עבודה ואין נותנים להם פרדות. היה לי הכבוד לשוחח עם האנשים הללו והם טענו כי אין ביניהם מריבות אלא יש להם הענה כלפי מחלקת המתיישבות על שלא הכניסה למקום שתי משפחות. למחלקה להתיישבות יש נימוקים רציניים וחשובים שלא להכניס שתי משפחות אלו, אשר הרסו בעבר איזה כפר או מפעל, לכפר הזה. זכות זו מגיעה לכל מיישב לומר, שלפי מיטב אמונתו ושיקוליו אין הוא יכול ורשאי להענות לתביעה להכניס מישהו לכפר. כמה יכולים אנו להרשות לעצמנו להכניס אנשים אשר הורסיים את ישובינו, מועלים בו י"י ובאמוץ? היתה גם הצעה להכין רשימה מפורטת של אנשים כאלה, כדי שנדע מי הם האנשים המועדים שאין להכניסם לכפרים הקיימים כדי שלא יהרסו לנו את אשר בונים אנו בעמל ובדמיה. המחלקה להתיישבות גביעה לכלל מסקנה שאין היא יכולה להרשות את כניסתם של שני האנשים האלה, ועלינו לזכור שהרי סוף כל סוף עוסיקים אנו היום בהתיישבות המונית, בלי אפשרות לבחור ולברור את החומר האנושי כמו שהיה לפני.

אני עובר לפרשת הפרדות. ואומרים אנשי המחלקה להתיישבות: אתם מקבלים פרדות כמו כולם, ובהתאם לסדר ולנוהג הקיים לגבי כולם, לא במושב זה אלא בכל המושבים, עליכם לחתום על קבלתם. שוחחתי על כך, בנוכחות אנשי ינון, עם מנהל אגף החוזים ונאמר לי מפורשות, שכל אנשי המושבים חתמו על אותו חוזה. תענתי כלפי אנשי ינון, שהנה הם רוצים להפלותנו לרעה, כי מדוע ינתנו הפרדות לכל המושבים בתנאים אלה ולהם בתנאים אחרים? אמרתי בצורה שאינה משתעמת לשתי פנים טלזאח לא אסכים, ודין אחד וחוק אחד יהיה לגבי כולם, גם כאשר יש "מריבה קטנה". וכאן אני מרשה לעצמתי לומר, שלו רק עזבו את שני הצדדים לנפשם - אני ברוח שגה המריבות היו משתתקות, הפצעים מגלידים, ויתכן שאפשר היה לעשות גם משהו לפני משורת הדין כדי להפיג את הרוגז והמרירות. אני סבור שגם הצלחתם לשכנע את אותם האנשים שביקרו במשרדי, אלא שהם לא הופיעו לאחר מכן.

מצב הדברים ברגע זה הוא, שאם לא תהיה עבודה במשק - יעבדו כולם, כל מי שצריך לעבוד, בחוץ; אם תהיה עבודה במשק - לא נתן לאיש מהם יום עבודה של מישהו אחר. נעשה הכל כדי להסביר, להשפיע ולחבב את המושב - ובדרך כלל נדמה לי שאנשים אלה קשורים למושב - אולם אם לא תהיה עבודה - שאני. כל עוד תהיה עבודה במקום הח לא יעבדו במקום אחר, ואני אפעיל את כל השפעתי בכיוון זה. אם במקום יש לשכת עבודה, אדרוש בכל חוקף שהיא לא תתן להם עבודה.

אשר לרכוש - אני מודיע ששערה לא תפול מראש אף אחד במושב, ומה שיהיה לאחד יהיה גם לשני בפרדות, בעבודות חוץ, בתכנון, בזריעה, באינוונטר וכו', אם הם ינהגו בהתאם לנוהג הקיים לא רק במקום זה אלא בכל המקומות. אלא שבמקום בו יש מריבות ומנסיים לרתום נגדי עורכי-דין - אשתדל להיות זהיר מאד ואנהג במוסר פורמלי ובהתאם לחוק.

אשר לשאלת ההגדרה העצמית בהתיישבות - ואני שוב מנסה לדבר בראינות ומלב - הרי אין קל מאשר להרוס, ולא את הצד הפוליטי-מפלגתי של העסק (וגם זה אפשרי); אין לך מקום שלא יהיו לו מענות, צודקות ולא אודקות, ואין לך מקום שלא ירצה יותר ויצביע על השני שקיבל יותר והוא מקופח. אפשר תמיד למצוא נקודות תורפה, אפילו בעניינים קטנים כמו מתן ערבות להלוואה בסכום של 50 ל"י ליחידה. ואם כך - הבה נלך כולנו לסוכנות ונבקש שיהיו לנו קרנות

נפרדות, יותר גדולות, כדי לתת למישהו עזרה זו זו אחרת. בדרך כלל כל הכספים שמקיימה הסוכנות הם כאיך וכאפט בעיני המתיישב, ורק אותה חוספת קמנה הניתנת לו על-ידי גוף זה או אחר היא אשר קונה את לבו. אולם לאן נגיע במצב דבריה זה, אם כל הגופים יתחרו ביניהם על רכישת לבו של משק מסוים ואנשיו באמצעות מחן עזרה?

עד כה היה הפועל המזרחי, עם כל אי-שביעות-ראונו, משחדל לשמור בנאמנות על המצב במקום. ואם הנכם חושבנים "הפועל המזרחי" מודה שהוא מסתפק במה שניתן לו, הרי אינכם אלא מועים, לא שהוא הגיע למסקנה שמזה לא יושע אלא רק ייהרס. אני אומר שלטובת האנשים, לטובת הישובים, לטובת המדינה ולטובת החקלאות אריך כל גוף או ארגון למפל במשקים שלו ולהרפות ידיו מהמשקים של זולתו. אחת אנשי "חרות" יש לכם מושבים - טפלו בהם. ואני אומר לשולחן הזה: קחו ידיכם, בל יקפוץ האחד לקן רעהו, כי הדבר לא יביא אלא לחוצאות הרסניות, ומזה איש לא יבנה. כי במלחמה אין צד אחד יושב בחיבוק-ידיים והשני עושה את המלאכה. מכל זה טובה לא תצמח לשום צד, וזאת יש להביא בחשבון.

כאשר מדברית על שאלת ההגדרה העצמית, הרי לדעתי צריך יהיה לקבוע, גם לגבי ישובים קיימים, תקופת חינוך או הכשרה של עשר שנים בערך (ואינני קובע עתה את התקופה) מיום העליה על הקרקע. המיישבים, אם זה הסוכנות או הממשלה, זקוקים לתקופה של שקט כדי שמדריכים יוכלו לחנך את האנשים. רק לאחר תקופה זו יהיה רשאי כל אחד לעשות כרצונו, וגם כן על-פי תקנון קבוע. צריך להגיע לכך שלכל ארגון או גוף יהיה קטכיזם משלו - ואני מסכים שהדברים יקבלו אישור ממוסד עליון.

רבים מאתנו בוכים בדמעות חנין על ההתיישבות המפלגתית, ואני אומר שענין זה עשה את ההתיישבות, ואני מאמין בזה. כי יש טבע לדבריהם, יש נקודות חיוביות ושליליות, אולם נעשתה פעולה עצומה. אני חייב לומר, שכל ההתיישבות המושבית החדשה, מלבד הכפפיים לעתיד החלטות של המושבית, לא היתה מצליחה, כי אפילו "המרכז החקלאי" לא היה מוכן ומסוגל להדביק את ההיקף. לולא אנשי המושבים, איני יודע לצן היינו מגיעים.

ינון כבר נתקבלה כחברה בין המושבים כמו נהלל, ועליה לדעת שיש נוהג, סדר-ותקנון של כלל המושבים. ואשר להסדר המעשי - אני מוכן לשבת במקום יום תמים ולנסות לשכנע אותם, ואני מאמין כי אצליה בכך, היות ודבריה היוצאים מן הלב נכנסים ללב. אני אביא להם את רשימת החוזים ואבדוק את מצב העבודה. אם אוכח לדעת שתכנית העבודה היא כזו שחייבים לתת להם עבודה - אזי אדרש לתת זאת לכולם ללא יוצא מן הכלל. אני מקווה שהם יווכחו לדעת שאש אינו רוצה לנשל אותם. ואם אחרי ככלות הכל יגייסו עורכי-דין, הרי ימאס להם הדבר במשך הזמן. כאשר המשק יעבוד ויתפתח - ישררו בו גם השקט.

ס. אולמרט:
רצוני למסור כמה עובדות, אשר לגביהן יתכן ושר האוצר הוטעה על-ידי המחלקה, והן תשפוכנה אור אחר על מצב הדבריה במשק.

נכון הדבר שמגמת המחלקה להתיישבות היא שהאנשים לא יעבדו בחוץ אלא במשק עצמו, אולם העובדות לגבי משק ינון הן אחרת. אם מתיישבי ינון התבטאו ואינם זקוקים לעבודה - הרי אירע הדבר לפני הסכסוך. עובדה היא שבועיים לאחר קבלת החלטה בדבר פיטורי 19 האנשים שהצטרפו לתנועת החרות, נתקבלו לעבודה 19 אנשים אחרים מחוץ אותו המושב. אם יודעים עובדה זו, התמונה משתנית וגם התיאוריה של שר האוצר.

אם אנשי המשק התבטאו - טוב הדבר, אולם ידוע לכם שמתיישבים אלה מתפללים בילדיהם. לחווה הם שלחו את בניהם ונמצא שהמשק אינו מוזנח. אי-אפשר לדרוש ש-10 נפשות תתקיימה על משק אחד שאין בו עדיין רפת ולול, הסוכנות נתנה אישור אפשרות לבני המשפחה לעבוד בחווה.

א.ד.

אני מכיר ויודע מה פירושו של חוזה, והוא אינו נכתב ביום אחד ולא עבור פרדה נוספת. רכוש רב נמסר למתיישבים ללא חתימת חוזה, ולא עזר אחד נשחט ולא היה חוזה. אולם כאן אירע דבר מוזר: הפרדות היו מרוכזות באורוה משוחפת ולא היו שייכות לאיש. והנה שבועיים לאחר ההכרזה של המתיישבים ראו הכרח דחוף לחלק את הפרדות; לא יום לפני הסכסוך ולא יום לאחריו, אלא דוקא באמצעותו. זו הייתה גישה, אני מעיז לומר, אפילו סדיסטית. כי מדוע הוחלט לחלק את הפרדות דוקא באותו לילה מטוים, אף למחרתו עמדו המתיישבים לשתול בצלף אם אפשר היה לחכות עם החוזים שלוש וחצי שנים ולרכז את הפרדות באורוה משוחפת, הרי מותר היה לחכות שבועיים נוספים. הרי לא טרבו לחתום על החתימה כל שהיא, שהם מקבלים פרדות אלא שבחוזה יש טעיף האומר שעת החתימה הנך מועמד להתיישבות. לעומת זאת, בחוק אחר נאמר שברגע ואינך מתיישב קבוע אלא מועמד אפשר להוציאם מהמשק בגלל רשלנות - וזהו מושג גמיש ומאד מעורפל.

ברית הפיקוח של הקואופרציה הכירה - ויש מטמך על כך - בפרבעה אנשים מבין תושבי הכפר כנציגים רשמיים של מושב ינון, ונציגים אלה היו אצל שר האוצר ואמרו שהם מוכנים לחתום על כל התחייבות בעשר לפרדות. לא היה איכוא כל צורך בחתימת חוזים לפתע באישון הלילה.

ועובדה נוספת: קיים ייצוג רשמי וחוקי של המקום המוכר על-ידי ברית הפיקוח ועל-ידי רושם האגודות, ואין להתעלם מזה. המושב ינון יש 51 חבריה המוכרים על-ידי רושם האגודות בתור חברי האגודה ולא יותר, ושני-שליש מהם הצביע בעד האנשים הללו.

כן רצוני להצביע על עובדה אחרת. כאשר הציעו למתיישבים הנחות שונות, שמוכנה לדבר אתה על ענין הפרדות, על העבודות ועל המפוזרים בחווה - נתבקשו הם לכתב מכתב לחבר-הכנסת אולמרט - שהנחתם שלו הוכתב "במקרה" - כת המתיישבים מבקשים ממנו שלא לחפל יותר בענין ינון, ואז יבוא הכל על מקומו בשלום. הבקשה היתה שלובה בהבטחה שהם יקבלו את הפרדות ויוחזרו לעבודה. עובדה זו מדברת בעד עצמה.

כמושב היו ארבעה בתים ריקים, והוחלט מה שהוחלט לגביהם אפילו בהתאם לפסק-הדין של מחלקת ההתיישבות. הסוכנות מוענת שהמתיישבים לא קבלו את פסק הבוררות, אולם פקיד הסוכנות באזור לא ייבל את החלמת מר וייץ והכניס לבתים הללו ארבעה אנשים מבחוץ, שהובאו בחפזון בעקבות הסכסוך, אשר לאחד מהם יש אפילו בית ומשפחה בראשון-לציון.

כל הדברים הללו שהתרחשו באופן מקרי כביכול, שופכים אור על כל הפרשה. שר האוצר אמר כאן שאם יימשך הענין יימאס הדבר על המתיישבים והם יכנעו. אינני סבור שזו צריכה להיות הגישה. נוכחנו לדעת שיש בארץ אנשים שעדיין אינם מוכנים להכנע ללחץ כלכלי, ולכן אין לי כל במחון שהם יכנעו.

כן אמר שר האוצר שזוהי חווה פרטית. מסתבר איפוא שמנהל חוות "פרטית" זו קיבל רשימה ממנהל הסוכנות באזור מי יעבד בחווה ומי לאו, וזאת תוך כדי הסכסוך.

היו"ר י. ריפתין:
את הבנותי נכון את דברי שר האוצר, הרי הוא אמר שקו הפעולה של מחלקת ההתיישבות לגבי כל המתיישבי ינון הוא קו הפעולה על יסוד של שוויון מלא לגבי כל החושבים, הן באלות עבודה, הן בשאלות רכוש, הן בשאלות משק וכדומה. וזאת לא רק לגבי העבר, כי נמסר לנו מהו הקו המנחה לגבי העתיד. אני מצדי, מתוך שמיעה ראשונה, הייתי מוכן לסיים פה את הגירור בשאלה זו.

אני הייתי אומר שהוועדה רשמה לפני את הודעת ראש מחלקת ההתיישבות של הסוכנות, שקו הפעולה של המחלקה לגבי תושבי ינון יהיה קו של שוויון מלא. לדעתי הודעה זו יכולה לשמש יסוד למסקנות הוועדה, מבלי שניכנס לענין העבר.

אשר לעבר - קשה מצד למרר ולברוק גם כל הפרמית. אינני שולל מחברי הוועדה את הרשות והאורך לשחור מענות, אך מי אינני מאמין שנוכל להגיע לכך. אינני אומר גם שאין לי הרושם, שחור נדי מערכת זו נעשו צעדים שונים כדי לקבוע עובדות, אולם אינני מאמין שהוועדה מסוגלת לקבוע תמונה מדוייקת של המצב בעבר.

אינני רוצה כרגע להכנס לבעיית ההגדרה העצמית, אולם עלי לומר שמכמה בחינות נראית לי השאלה קצת יותר מורכבת מאשר הציג אותה שר האוצר, אם כי אינני חולק על דבריו. הצונו להציג שאלה, שאיננו שואל אותה לא. כיו"ר ועדת הפנים ולא כחבר בה, אלא כצורך פשוט. גם אני חושב שבכל הדיבור הזה נגד החיישנות מפלגחית וזרמית יש הרבה מן הצביעות, בכל-זאת יש מרחק טמקבל על הדעה לחייה משותפת, ואני שואל: האם בטסת לאורך ימים מושב שהוט מורכב ממסל" ו"חיות" יכול להתקיים בצורתה?

ח. לנדרמן:

מה שקרה בעין-חרוד לא יקרה שם. הסכסוך אינו בין מבשי לבין עממם.

דין ד. י. ריפתין:

בני מכיר קצת את הצדדים ומה מצב הדברים כרגע, אולם אינני יודע מה יקרה שם למשל בתג אחד במאי הקרוב. בניה שיימצא פתרון, לא תהיה סמלית והצדדים יחתמו על החוזים - האם זה פותר את הבעיה? אין עיני כוונת שיהיה זה מושב של "חרות", אולם אינני רוצה שביכור מצב לפני מסווג של דבר יהווה המקור שדה מוקשים.

ל. אשכול:

היטבת לשול והקשית לשכול, והמסור לכם קצת מהדבורי לבי, אין הצדדים מוכרחים להתפתח. יקום מושב ותהיה לו תוצרת, והנה יתברר שאלק רוצה למכור את תוצרתו לזמרת שירוק גחת, והחלק האחר - לחברה אחרת. יתכן שאלק יחליט למכור את תוצרתו באופן חפשי, ולעומתו החלק האחר יסען שיש אחרת בשירוק פזורגן. לחלק אחד תהיה מכונית גחת להובלת הירקות, ולחלק האחר - מכונית שניה. בעיות הקניה והטכירה תגרוסנה למריבות בקרב יושבי המקום. לבאר מכן יעמוד על הפרק ענין החיבוק, ושוב - מכונת, ערכאות ומשטרה, מי אחרת לא יכול להיות. כל עוד אנו מפולגים כך בישוב ובממשל; כל עוד זרמים עוסקים בהתיישבות - אין מנוס מזה. החולשות הללו קיימות בכל "חרות" באותה מידה כמו בכל מפלגה אחרת, אלא שהם עדיין חוליי לא התנסו בכך על גשרה.

הלוואי ותפדה ולא נפתח מה לשטן, אולם כדי לעשות זאת בחוזים מלאכים בין המתיישבים והשושבינים שלהם; לזה נחוצה עליונות מסוגית. לא יקום ולא יהיה הדבר - זואי נבואתי השחורה, ואני יכול להגיש לכם דוגמאות למכביר מהעבר. בני יודע גם שלם הקבלו את דברי עתה, אולם יודע אני גם יודע שבגזרת עלינו לאלה מחיר זמים עבור ענינים שגצלי הם כבר אכסיוסה וגצל השני עדיין לא.

משום כך בני טבור שיש להתחיל לשקן תקופה מסוימת של חיבוק, בה לא יספוך האחד על קברו של השני. יבנה לו כל אחד את קברו הוא, ובטוחני שיהיו לו די צרות משלו.

אשר לעצם הענין - מה מושב החרודה מבוקר בשניה. ובענין החוזים - הרי כולם מועמדים, והנה הוצאת בגלל זאת מבשלים מישוריים קיימים? אני אומר שדין בחו יהיה לכל חברי לבון גם בקשר לעבודה. אם יתברר שבחנות "דגנים" עובדים אחרים לבון - יעבדו כל גרות המבשלים הללו.

מר. ארמון:

אשר למכתב - אמרתי בצדון דבריהם בפורים לפני שבועיים וחזרתי וטענתי אותם בישיבה שהיתה לי עם מספר חברי-כנסת מסיעת חרות. אנו חושבים שלא יתכן כי ישרור שלום בכפר כל עוד תהיינה הדרכות נפרדות. עובדה היא שבנועה אחרות הכניסה סדרין משלה למקום אשר נתן הדרכה נפרדת, והצדדים והאשרתו לא חתמו על חוזים או עיבדו כך או אחרת את המגרשים. אמרנו מה למבשי "חרות" ולמבשי לבון, שאמדיך חייב לצאת את המקום, כידין שהיהו שם מהוה מכנה ראשית כל לשלום, ושנית - הוראותיו בוצרות את החוזות שניתבו ע"י המאלקה להתיישבות.

מד.

היה עגין של סכתג שביקשו לכתוב
לחבר-הכנסת אולמרט.

ח. לנדאו:

זו היתה הכתובת אליה הגנו אותנו.

מר אדמוני:

לא מתקבל על הדעת שאם יש דרישה,
לומר במצב כזה שלא יעמדו בקשר עם

היו"ר י. ריפתין:

חבר-הכנסת אולמרט.

לא ביקשנו זאת.

מר אדמוני:

במלשכ עזריקם היה גם כן חבר חרות,
והם קיבלו הוראות דומות ממישהו שלא לחתום על חוזים. לאחר מכן הם
חתמו על החוזים וקיבלו את הצירוף.

אולי נשמע מהאנשים עצמיהם אם "חרות"
בתנה הוראות אם לא?

ח. סגור-כהן:

אני התרשמתי מדבריו של חבר-הכנסת
אולמרט, שבמידה והוא בתבקש לתת עצה,
הוא יעץ שלא למהר לחתום על חוזים.

היו"ר י. ריפתין:

נכון שפלטרו את האנשים, והוא
היה יבן המבול לא היה יבן המבול.

מר אדמוני:

סבין גלי יידן.

אשר לחתימת החוזים - אני יכול להביא
מספר דוגמאות שלאנשים נאמרו במפורש שלא לחתום. איני יודע למה נאמרו
דבריה אלה, מפני שמושבים רבים של "חרות" חתמו על חוזים.

נאמר שחלוקת הפרדות נעשתה בחזות. אני
יכול להביא עדות שהענין נעשה לאור היום בידיעת אנשי הכפר ובנוכחות
כל החברים.

אשר להכנסת 30 המשפחות שנעשתה בן לילה,
הרי עסקנו בכך בדיוק שנה וחצי. על מדוכה זו ישבו ועדות שונות, ובסופו
של דבר סוכם, על דעת כולם, על רשימת המשפחות שיכנסו למושב. היו שתי
משפחות שלא הוכנסו ועליהן נסב ענין הירטון. סכמוך יבן נובע לשת
משפחות שדרשו להכניסן. ומדוע לא הוכנסו שתי משפחות אלו? הסברתי זאת
בפעם הקודמת. הם היו במושבים קטרה ורבן וגרמו להרס הכפרים וליציאת
מספר גדול של משפחות טסים. הסחלקה להתיישבות חושבת שאם יוכנסו שתי
המשפחות הללו לכפר יורע שם המצב ולא יוטב.

ח. סגור-כהן:

היות ושר המוצר הרחיב את היריעה -
אני חייב לחזור על פרשת רמת-שמעון, שם
פקיד הקרן-הקיימת הצליח לרכוש את לבו של אחד המושבים על-ידי כן
שנתן לו משרה של מנהל-עבודה. הוא הציע לאנשים לעזוב את הנועם החרות,
ובתמורה הבטיח להם שש אדמה טוב יותר במקום אחר. מושב זה
פוזר, מבלי להתחשב שהוא מושב גבול, ואנשיו הועברו למעגרת עמולה.
רק לפני זמן קצר הצלחנו ליישב מקום זה חזרה. מקרה דומה אירע בחלת-
שלמה, שם לאחר חתימה של מישהו במקיימה כללית בה היה רוב
לתנועת המושבים, במקום היו 14 משפחות ונתון העבירו לשטח מישור,
ואילו הכפר נהרס. אני מביא דוגמאות אלה כי שתיווכחו לדעת מי הוא
המתחיל להרוס כפרים.

אנשי יבן באו אלינו מרצונם הטוב,
לאחר שהרגישו עצמם מקופחים וחילשו להם עורף. כאשר אנשים שדרישתם
צודקת פוזנים אלינו - מרגישים אנו חובה לעזור להם, אף אם אינם חברי
"חרות". אולם הם טענו לעומתנו, שהם רוצים להיות חברי הנועם החרות
ולקבל את עזרתנו והתערבותנו בזכות ולא בחסד. אנו לא רוצים להוסיף
אפילו במספה הכללית של המושב, אליה באו שני אנשי הפונדנות ו-5 מהחלקה
להתיישבות. אנו חכינו להחלטת הרוב - וזאת אפשר להוסיף. למה שתחלה

קטטה במקום - המשטרה לא באה, והוא הופיעה לאחר שנשפך דם, וגם אז יצאה כלעומת שבאה.

העניינים במושב יבון התנהלו כשורה גם לאחר כל זאת, ולא היו כל מריבות. הריב הוא בעצם בין הנועת המושבים והמוכנות לבין משפחת זרב. אני יכול להוכיח זאת על-ידי עובדה נוספת; בתאריך 3.11.55 נשלח מכתב מארגון הנועת המושבי למר חנוך הילטן בו נאמר שמבקשים לשמור על החלטה הקודמת בדבר חיזוק ואגירת משפחת הדנדניה על משפחת הזרבים.

לו היה שר האוצר נומר כאן שיחזירו את המושבים לעבודה ואת הפרדות לבעליהם ויבנו נמשיך לדון על הבעיה - לא הייתי נוטל את רשות הדיבור. אולם מסתבר שאשר הוטעה על-ידי מספר עובדות, שאינני להעמידן על אמתותן. אני עצמי נסעתי למקום כדי לברר את הפרטים במקום; אני מרגיש אחריות כבדה מכדי לומר כאן דברים שלא נדקתי אותם לבופם.

נאמר כאן שהנועת החרות שלחה פדריך. פנינו בנדון למנהל החבל ואמרנו שזכותנו היא לשלוח אדם משלנו למקום. הוא אינו מתערב בהדרכה חקלאית.

היו"ר י. ריפתין: אני טבור שהודעתו של ראש המחלקה להתיישבות של המוכנות, אם כי לא קבלנו עדיין כל סיכום, היא הודעה בעלת חשיבות גם עקרונית וגם מעשית, כי איננו מתכוון לעצמי שהוא מטר כאן על מנחה וקו שהוא אינו חושב להקפיד על ביצוע והגשמתם. בזה לא גמרנו את הבירור, ועלינו יהיה לקבל בשיבה הגבנה סיכום מעשי בענין יבון.

ח. מבורי-כהן: אני מציע שהוועדה, לפני שתגיע לכלל סיכום, תבקר במקום ותשמע את האמת מפני המושבים עצמם.

ש. שוויש: חושבני שעלינו לקבל איזה סיכום ביניים. לוועדת הפנים הוועדה שאלת ההגדרה העצמית בהתיישבות, והיא מדון בה לגופה, אולם בינתיים נעשים נסיונות לקבוע עובדות. חושבני שעלינו לקבל ראשית כל החלטה שהחכם בשר סטוס-קוו עד לגמר הבירור, וכי על הנועת החרות להוסיף את המדריך שלה במקום. הבעיות הללו קיימות בעשרות ישובים, ולולא ההתערבות - היה הענין בא על מקומו בשלום.

אני מציע לקבל סיכום ביניים בנוסח הבא: עד לגמר הבירור נמצא מושב יבון-בטיפולה הבלעדי של הנועת המושבים, ורק לאחר שייקבעו היסודות תוכל יבון להגדיר עצמה כפי שתוצה.

מ. חזני: אני מציע לבחור ועדה שלשה ממוספת בהרכב החברים: ריפתין - יו"ר, מסך, אולמרט, וחזני, אשר תשב עוד הערב ותנסה להגיע לסיכום ביניים. והיא אם הסיכום יתקבל פה אחד - יהיה זה סיכום הוועדה.

ח. לבדאן: הבעיה הנוערת כרגע זה אינה מעיית ההגדרה העצמית. חלק בינתיים התפתחות הנושאת בחובה פגיעה בזכותו האלמנטריות של אזרח ישראל לעבודה. מה שקרה בשבוע האחרון הוא טרור פוליטי על רקע כלכלי. אני מציע שנקבל סיכום ביניים לגבי מנחה נקודה הנראית לי כחמורה ביותר - הגנת זכות האזרח לפת לחם.

אני מציע שהוועדה תקבל החלטה לפנות למוכנות שתבטל את הדרישתה למנחה החווה לפטר את 19 חברי מושב יבון, אשר עבדו בחווה ופוטרו בגלל הסכסוך. והדרישה השניה היא - החזירו את הפרדות.

מ.ד.

היו"ר י. ריפתין:
 סיכום הביניים היחידים שמוציא יכול לקבל כרגע הוא אישור הודעתו של ראש המחלקה להתיישבות של הסוכנות על סגמת הפעולה של המחלקה. כיוון שמוציא יודע כי יש חולקיה על סיכום זה, עלי לקבל את הצעתו של חבר-הכנסת חזני בדבר ועדת משנה מצומצמת, שתבחון את האפשרויות להגיע לסיכום כזה.

והיה אם ועדת משנה זו תגיע למסקנה פה פה - תהיה זו מסקנה של הוועדה; אם לאו - העניין יחזור ל* את הוועדה בישיבתה בשבוע הבא.

אינני יכול לקבל בשלב זה את הצעתו של חבר-הכנסת סיגור-כהן שהוועדה תבקר במושב ינון. אם היא תעשה זאת - האורגנה במקום שתי הפגנות. כאשר העניין יוסדר, ולוועדה יהיה חלק בהסדר, יהיה מקום לפנות למחלקה להתיישבות ולבקשה לארגון ביקור של הוועדה במקום.

הוחלט: לבחור ועדת משנה מצומצמת שתפקידה יהיה להגיע לסיכום-ביניים בענין משק ינון.

חברי הוועדה יהיו: י. ריפתין - יו"ר; מ. מולנרט, מ. חזני וש. שורש.

היו"ר י. ריפתין: ועדת המשנה תתכנס הערב בשעה 19.00.

הישיבה געולה.

הישיבה געולה בשעה 11.00.